

ωμοσίᾳ, εἰς τοιαύτην περιέπεσον ἄβυσσον συμφορῶν, ὥστε μετὰ φρίκης διεξέρχεται αὐτὰς ὁ ἱστοριογράφος.

Εἰς τὸ πολιτικὸν αὐτοῦ ἔγκλημα προστεθῆσαν θεολογικαὶ καὶ φιλοσοφικαὶ κατηγορίαι, ἔμεινε δὲ ἐν τῇ εἰρκτῇ ἐπὶ εἴκοσι ἐπτὰ ὅλα ἔτη καὶ ὑπέστη φοβερωτάτας βασάνους.

Ὁ Καμπανέλλας ὑπεβλήθη ἐπὶ τριάκοντα πέντε συνεχεῖς ὥρας εἰς βάσανον τοσοῦτον ἀπάνθρωπον «ὥστε ὅλαι αἱ περὶ τὴν ἔδραν ἀρτηρίαι καὶ φλέβες ἐρράγησαν, τὸ δὲ αἷμα ἔρρεεν ἀκατασχετῶς, καὶ ὅμως τοιαύτην ἀπέδειξε καρτερίαν, ὥστε οὐδ' ἅπαξ ἐξέφερε λέξιν ἀναξίαν φιλοσόφου».

Ὁ Καμπανέλλας ἐξιστορεῖ ὁ ἴδιος ὡς ἐξῆς τὰ δεινοπαθήματα αὐτοῦ. «Ἐφυλακίσθη εἰς πενήκοντα φυλακὰς καὶ ὑπεβλήθη ἐπτάκις εἰς σκληροτάτην βάσανον. Ἡ τελευταία διήρκεσε τεσσαράκοντα ὥρας. Μεῖδεσαν διὰ σχοινίων σφιγγοτάτων, τὰ ὁποῖα συνέλιθον τὰ ὀστέα μου, μὲ ἐκρέμασαν ἔχοντα τὰς χεῖρας ὀπισθεν δεδευμένας ὑπεράνω αἰχμηροῦ ξύλου, ὅπερ κατέρφαγε τὸ δεκάτον ἔκτον τῆς σαρκός μου καὶ μοὶ ἀφῆρσε δέκα λίτρας αἵματος, ἀφοῦ δ' ὡς ἐκ θαύματος ἐσώθη μετὰ ἐξάμηνον ἀσθένειαν, μὲ ἔρριψαν εἰς ὑπόγειον φυλακὴν. Πεντεκαιδεκάκις ἐδικάσθη. Κατὰ τὴν πρώτην δίκην ἐρωτήθεις «Πῶς ἤξεύρεις ἄρα ὅ,τι δὲν ἔμαθε; Ὑπακούεις ἄρα εἰς αὐτὸν δαιμόνιον τι;» ἀπάντησα: «Ἴνα μάθω ὅσα ἤξεύρω ἐδαπάνησα πλειότερον ἔλαιον ἢ ὅτι ἐπίστε ὑμεῖς οἶνον». Ἄλλοτε ἐκατηγορήθη ὡς γράψας τὸ βιβλίον τῶν *Τριῶν ἀπατεῶνων*, τὸ ὁποῖον ἐτυπώθη τριάκοντα ἔτη πρὸ τῆς γεννήσεώς μου. Ἐκατηγορήθη προσέτι ὡς ἔχων τὰς ιδέας τοῦ Δημοκρίτου, ἐγὼ δὲ γράψας βιβλία κατὰ τοῦ Δημοκρίτου. Ἐκατηγορήθη ὡς τρέφων κακὰ πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν αἰσθήματα, ἐγὼ δὲ γράψας συγγράμματα περὶ τῆς χριστιανικῆς μοναρχίας, ἐν οἷς ἀπέδειξε ὅτι οὐδεὶς φιλόσοφος ἠδυνήθη νὰ ἐπινοήσῃ δημοκρατίαν ἴσῃ πρὸς τὴν ἐν Ῥώμῃ ἐπὶ Ἀποστόλων ἰδρυθεῖσαν. Ἐκατηγορήθη ὡς αἰρετικὸς, ἐγὼ δὲ συντάξας διάλογον κατὰ τῶν αἰρετικῶν τῶν ἡμετέρων χρόνων. Τέλος ἐκατηγορήθη ἐπὶ ἀποστασία καὶ αἰρέσει, καθὼ εἰπὼν ὅτι ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη καὶ οἱ ἀστέρες ἔχουσι κηλίδας, παρὰ τὴν γνώμην τοῦ Ἀριστοτέλους, κατὰ τὸν ὁποῖον ὁ κόσμος εἶναι αἰώνιος καὶ ἀφθαρτος. . . Διὰ τοῦτο μὲ ἔρριψαν ὡς τὸν Ἰερεμίαν εἰς τὴν κάτω λίμνην, ὅπου οὔτε ἀήρ ὑπάρχει οὔτε φῶς».

Ἡ μακρὰ αὕτη καὶ ὀδυνηρὰ τοῦ Καμπανέλλα κάθειρξις γενικὴν ἐνεποίησε φρίκην, καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Πάπας Παῦλος Ε' συνεινήθη καὶ ἐξητήσατο τὴν χάριν αὐτοῦ παρὰ τῆς Ἰσπανικῆς Αὐλῆς. Ἄλλ' ὁ Φίλιππος Γ' ἐφάνη ἀδυσώπητος, μόνον δὲ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ βασιλέως τούτου ἐσήμανεν ἡ ὥρα τῆς ἐλευθερίας.

Ὁ Καμπανέλλας ἀπελύθη, ὁ δὲ Πάπας Οὐρβανὸς Η', ὅστις εἶχε διαδεχθῆ τὸν Παῦλον Ε', ἐ-

δεξιόσωτο αὐτὸν μετὰ συγκινήσεως καὶ ἐπροστάτευσεν αὐτόν.

Ὁ φιλόσοφος οὐδαμῶς καταβληθεὶς, κατῆλθε καὶ πάλιν εἰς τὴν κοινίτηραν καὶ ἀνεδύθη κατὰ τῶν ἀντιπάλων του τὸν ὑπὲρ τῶν ἑαυτοῦ δογμάτων ἀγῶνα. Οἱ ἐχθροὶ του μανιώδεις γινόμενοι καθόσον αὐτὸς ἐπέμενε εἰς τὰς πεποιθήσεις του, ἐκίνησαν κατ' αὐτοῦ τὰ πάθη ὄχλου ἐξημεμένου.

Ὁ Καμπανέλλας ἠναγκάσθη νὰ φύγῃ μετρηφισμένος, ὅπως σωθῆ ἀπὸ τοῦ ἀπειλοῦντος αὐτὸν ἔμμανοῦς πλήθους.

Ὁ κόμης τοῦ Noailles, πρεσβευτῆς τοῦ Λουδοβίκου ΙΓ' παρὰ τῇ Ῥωμαϊκῇ Αὐλῇ, ἐβοήθησεν αὐτὸν νὰ μεταβῆ εἰς Γαλλίαν. Ὁ Καμπανέλλας ἦλθεν εἰς Παρισίους, ὅπου ἔτυχε εὐμενοῦς ὑποδοχῆς παρὰ τῷ Richelieu. Ὁ μέγας καρδινάλιος καὶ ὑπουργὸς ἐσύστησεν αὐτὸν εἰς τὸν βασιλέα, ὅστις ὤρισεν αὐτῷ σύνταξιν 3,000 φράγκων. Ἡ Σορβόννη ἐπεδοκίμασε τὰ ἔργα του. Ὁ Καμπανέλλας ἐξῆσε τοῦ λοιποῦ ἡσυχος, πλὴν εἰδόμεν διὰ ποίων βασάνων ἐξηγόρασε τὴν ἡσυχίαν του ταύτην. Βραδύτερον πτόχνησε νὰ συνδιαλεχθῆ μετὰ τοῦ Descartes, ὃν ἐγνώρισεν ἐν Ὀλλανδίᾳ, ἔπειτα δὲ τὸ ἐβδομηκοστὸν πρῶτον ἔτος τῆς ἡλικίας του ἄγων ἀπέθανεν ἡσυχῶς ἐν Παρισίοις ἐν τῇ κατὰ τὴν ὁδὸν St Honoré μονῇ τῶν Δομινικάνων.

Τὰ ἔργα τοῦ Καμπανέλλα εἶναι πολλὰ καὶ ἄξια λόγου. Τὸ πνεῦμα αὐτοῦ περιέλαβεν ἀπάσας τὰς ἀνθρωπίνους γνώσεις. Ὁ Καμπανέλλας ἐταξινόμησε τὰς ἐπιστήμας καὶ διέγραψε τὴν μέθοδον τοῦ μελετᾶν αὐτάς. Καὶ εἶχε μὲν ἴσως τὰ ἐλαττώματα τῆς ἐποχῆς αὐτοῦ, ἀλλ' οὐδὲν ἦτον εἶναι ὡς ὁ Ramus καὶ ὁ Giordano Bruno εἰς τῶν διαπύρων ἐκείνων καὶ μεγαλοφυῶν τῆς Ἀναγεννήσεως ἀνδρῶν, οἵτινες ἠγωνίσθησαν κατὰ τῆς σχολαστικῆς καὶ τῶν τετριμμένων ιδεῶν καὶ ὑπὲρ τῆς χειραφετήσεως τοῦ ἀνθρώπινου πνεύματος καὶ τοῦ ὀρθοῦ λόγου. Τρία ἔτη μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Καμπανέλλα ὁ Descartes ἐημοσίευσεν τὸν περὶ *Μεθόδου λόγον*.

ΕΛΙΣΣΑ Σ. ΣΟΡΤΕΓΟΡ.

ΠΟΛΙΣ ΦΡΕΝΟΒΑΒΩΝ

Ὑπάρχει ἐν Εὐρώπῃ πόλις, ἧς μέγα μέρος τῶν κατοίκων ἀπαρτίζουσιν ἄνθρωποι πράγματι φρενοβλαβεῖς, ἐργαζόμενοι ἐν τούτοις δσάκις ἔχουσι πρὸς τὸ ἐργάζεσθαι ὄρεξιν, ἐνδύομενοι καὶ συμπεριφερόμενοι ὡς οἱ τὸν νοῦν υγιαίνοντες. Οἱ κάτοικοι τῆς μικρᾶς πόλεως τοῦ Βελγίου Γκελ (Geel) ἀπὸ δύο καὶ ἐπέκεινα ἑκατονταετηρίδων ἀσχολοῦνται περὶ τὴν θεραπείαν τῶν φρενοβλαβῶν. Ἐν τῷ φρενοκομείῳ τῆς πόλεως νοσηλεύονται ὀλίγοι μόνον ἀσθενεῖς, οἱ καὶ ἐπικινδυνωδέστεροι, οἱ πολλοὶ δὲ, ὑπὲρ τοῦ 1,300, διατρίβουν παρ' ἰδιώταις, ἐπὶ πληρωμῇ τῶν ἐξόδων τῆς συντηρήσεως καὶ θεραπείας αὐτῶν. «Παρειδημῶν ἐν Ἀμβέρσῃ, γράφει ἀνταποκριτῆς ἀγγλικῆς τίνος